רקמה אנושית חיה

עומדים מימין לשמאל: מרדכי פש, הראל לייזרוביץ, אבי מוליאן, הרב זאב רוזנפלד, מתן שחם; יושבות: צפורה שרון, לאה פז־קרן, הדסה גורקביץ, תמר שחם

11 תושבים מהיישוב טלמון תרמו כליה דרך ארגון "מתנת חיים". לרגל התכנסות התורמים שצולמה השבוע לספר השיאים של גינס, שמענו מהם על מה שהביא אותם לצעד הזה

הרב הגר ז"ל
צילום: יוחנן וידר, כלאם 90

הרבנית הגר
צילום: חיים אלישרוף

ריקי רט

צילום: יוסי אלוני

בין ההמונים שהתכנסו בתחילת השבוע בבנייני האומה בירושלים לציון אלפיים תרומות כליה בישראל, היו גם 11 תושבים מהיישוב טלמון, עמותת "מתנת חיים", העמותה מאחורי מפעל התרומות האדיר, צפויה להיכנס לספר השיאים של גינס לאחד שהצליחה לכנס יותר מאלף תורמי כליה בתנועה אחת. שופטי גינס דוד בתחילה את פניית העמותה בטענה כי "אנו לא מטפלים בקשרות מיוחדות או מהשטחים הפלסטיניים", אך לבסוף חזרו בהם. על פי ארגון הבריאות העולמי, ישראל מובילה בתרומות כליה מן החי ביחס לגודל האוכלוסייה: רק דרך "מתנת חיים" בוצעו עד היום 2,030 השתלות כליה מן החי.

בטלמון, יישוב של 340 משפחות במערב בנימין, רוח הנתינה שורה בכראבות. למחרת הטקס המרשים, כשאני היתידה בחדר עם שתי כליות, התכנסנו שם כדי לשמוע מה יש באויר המקומי שמוביל לעשייה כזו.

ראשון התורמים היה רב היישוב, **הרב זאב רוזנפלד** (54), שעשה זאת לפני כעשור. "אני בריא ברוך ה', ורציתי לעשות משהו עם המריאת שה' נתן לי", הוא אומר. מדי יום שלישי הוא לומד מדבריהא עם אדי התושבים. כאשר הוא סיפר לשותפי ללימוד שהוא החל בתהליך התאמה לתרומה, ענה לו החבריהא שגם הוא התחיל בתהליך הזה. הם התקדמו בתהליך במקביל, עד שהחבריהא נפסל בשל גידול שהתגלה בכליותיו. רוזנפלד התקדם ותרם כליה: גם אחיו ושניים מבני דודיו עשו זאת.

"אני תמיד אומר שיש פה אנשים איכותיים", הוא מנסה להסביר את ריבוי התורמים מיישובו, ומדגיש כי לא מדובר בצער פוני. "אנחנו יישוב עם אנשים שחושבים, אנשים שקולים שיודעים להגיב נכון גם במצבים קשים. שום דבר לא נשלף מהמותן. כל אחד כאן חשב לפני התרומה שלו, זה לא היה אימפולסיבי. מעבר לזה, יש כאן אנשים אידיאליסטים. הרי מי שגר פה ויתר על המטרדים במקום פחות אידיאליסטי. מורי הרב הדרוקמן תמיד סיפר שהוא כמעט נהרג ארבע פעמים וקיבל שבע ושוב את החיים שלו במתנה, ולכן הוא חי את החיים שלו בעשייה טוב. אני מנסה להמשיך את הדרכו ולעשות טוב".

המארחים שלנו הם **מתן והמר שרשם**, בני 43. תמר תרמה לפני ארבע שנים. היא חשבה על כך בעקבות גיסה וניסתה שתרמו אף הם. "ראית' אותם ואמרתי 'זה נשמע משהו מעניין שיכול להתאים לי'. אני מורה, עובדת בשלישיות של חינוך, של הוראה, ורציתי לתרום בכיוון אחר קצת. הרגשתי שאני רוצה לתת עוד משהו לעם ישראל". היא חיכתה שהילדים יגדלו, ואז תרמה. "תרמתי בין פורים לפסח, ומתן ארגן את כל הבית לפסח. ההתאוששות הייתה די מהירה, ובחול המועד פסח כבר טיילתי עם המשפחה". שנתיים אחריה, גם בן וזוגה מתן תרם.

בעקבות המלחמה

צפורה שרון (45), רבנית לתרום כבר לפני כמה שנים, אבל נרתעה בהתחלה מכיוון שהיא צליאקית. וכבל זאת, היא לא הפסיקה לחלום על תרומה. בעקבות המלחמה היא פנתה שוב ל"מתנת חיים" ושאלה אם תוכל לתרום על אף הרגישות. "עם כל האובדנים, החיילים שנפלו ואלה שאיבדו גפיים, הרגשתי שאני רוצה לעשות משהו משמעותי", היא אומרת. "פניתי לארגון ואמרתי שאני אדם בריא, והצליאק הוא דבר זניח. הם בדקו שוב ואישרו לי לגשת לתהליך. רציתי להרבות את הזכויות של עם ישראל בשביל החיילים, בשביל הזטומים. לפני שהרדימו אותי לקראת הניתוח, אמרתי שאני מקרישה את התרומה הזאת עבורם. נרדמתי לצלילי 'הוא פשוט שריוור', כי הבן שלי לוחם בשריון".

גם בת־שבע קרן (47) התורמת הצדייה ביותר, שתרמה לפני חודשים, עשתה את הצעד בעקבות המלחמה. "הג'וק הזה נכנס לי לפני שמונה שנים כשחבר ילדות שלי תרם, אבל חיכיתי שהילדים יגדלו. המלחמה גרמה לי להבין שאחרי כל הטוות הצעד, אני רוצה להוסיף חיים. רציתי לתת משהו בנוף, כמו שכל החיילים והמילואימניקים תרמו. התהליך לקח לי תשעה חודשים, כמו הידיון שבסופו נולדים חיים".

לפני שמונה שנים עבר **אבי מוליאן** (41) תקופה רצופת קשיים, וכמלחמה הוא גם נקרא לס"לואים. "הייתי מפקד פלוגה בצפון", הוא מספר. "יום אחד אני עומד במוצב רבורנית מול חיים, ואומר לעצמי: אם אני יוצא בתקופיים האלו, אני עושה משהו גדול". ואכן, ואחנגרים נפתרו אט־אט, והוא החליט לתרום כליה בבדיקות לקראת התרומה, אוכחן אצלו בטעות סרטן. "מחאמת ההשתלות לקחה אותי הבירה ואמרה: אתה לא תתרום כליה, אתה יוצא מפה להילחם על החיים שלך". כעבור כמה שבועות התברר שבאחת הבדיקות המרכזיות התקבלה תוצאה שגויה, שגרמה למחל השרים. מעבודתו של אבי אושרה, והוא תרם כליה למחרת יום הכיפורים באותה השנה.

במשפחה של **הרבה נירקבין** (55) אומרים ש"פרייה להסתובב עם שתי כליות". הרבה שלה תרמה כליה לבעלה, בתקופה שבה היה מדובר בניתוח מסובך. אחד כך תרמו אחותה של הרבה ובעלה. "הם היו הזוג הראשון שתרמו במסגרת מתנת חיים, והניתוח היה באותו שבוע. השכנו שהם משוגעים, וכמובן הייטו גאים בהם מאוד".

ואז היא החליטה לתרום בעצמה. "התלבטתי, ואמרתי לעצמי שאם הבדיקות יצאו מתאימות, אלך על זה. באחד הימים, בדרך לבדיקות בבילינסון פגשתי את אבי, והוא סיפר לי כמה קשה לו לחזור לעבודה אחרי התרומה. לא אמרתי לו כלום, רק הקשבתי". הבדיקות הצליחו, והשתלה עברה בשלום, אבל מקבל הכליה נפטר מאוחר יותר מסיבה שאינה קשורה לכליות.

אחרי שהרבה תרמה, אחות נוספת במשפחה תרמה. במפגש שנערך השבוע היא פגשה עוד שלושה בני דודים שתרמו. "תפסנו שורה באולם", היא צוחקת, ומסכמת: "במסכת שלנו, כי שלא תרם זה אומר שהוא נברק והוא לא מתאים".

לאה אקרמן־פז (62) תרמה לפני שמונה שנים. "התארחתי בבית של משפחה שנסעה לשבת ולקחה איתה את כל העיתון, למעט המוסף של מתנת חיים שצורף אליו. קראתי וזה ריגר אליי. בהמשך שוב נתקלתי במוסף כזה, ואמרתי לעצמי 'בטראה הוא לא סתם התגלגל ליידיי'". בעיר שלפני ההשתלה היא פגשה בבית החולים את מקבלת התרומה, אישה מבוגרת אתיופי, אם לשניים. "התבלמנו, ואמרתי לה שאני שולחת את התמונה לשלוש אחיותיי. היא ענתה לי 'עכשיו יש לך ארבע'". אבל על שילוח הניתוחים לקחה אותי הבירה ואמרה: אתה לא תתרום כליה, אתה יוצא מפה להילחם על החיים שלך". כעבור כמה שבועות התברר שבאחת הבדיקות המרכזיות התקבלה תוצאה שגויה, שגרמה למחל השרים. מעבודתו של אבי אושרה, והוא תרם כליה למחרת יום הכיפורים באותה השנה.

במשפחה של **הרבה נירקבין** (55) אומרים ש"פרייה להסתובב עם שתי כליות". הרבה שלה תרמה כליה לבעלה, בתקופה שבה היה מדובר בניתוח מסובך. אחד כך תרמו אחותה של הרבה ובעלה. "הם היו הזוג הראשון שתרמו במסגרת מתנת חיים, והניתוח היה באותו שבוע. השכנו שהם משוגעים, וכמובן הייטו גאים בהם מאוד".

ואז היא החליטה לתרום בעצמה. "התלבטתי, ואמרתי לעצמי שאם הבדיקות יצאו מתאימות, אלך על זה. באחד הימים, בדרך לבדיקות בבילינסון פגשתי את אבי, והוא סיפר לי כמה קשה לו לחזור לעבודה אחרי התרומה. לא אמרתי לו כלום, רק הקשבתי". הבדיקות הצליחו, והשתלה

"עברתי תהליך סביב זה, תהליך של התמודדות רוחנית, אמונית", הוא מודה בכובד ראש. **ישראל גרינפלד**, תורם נוסף מהיישוב, לא יכול להגיע לפגישתנו.

להתכונן לכל אפשרות

ב־98 אחוז מהשתלות בנושא, תורמי הכליה מספרים על התעלות ותחושת שליחות. תיכלי לספר על הצדדים הפחות נעימים של התרומה?

הדסה גודקבין: "מעצבן אותי כשאומרים שהכול עובר חלק, שזה קל. זה פשוט לא נכון, לא מדעית ולא פיזית. ההתאוששות משתנה מאוד מתורם לתורם. אני, למשל, התאוששתי בצורה קשה יחסית. הרב הבר, מייסד 'מתנת חיים', אמר לי משהו שנשאר איתי: זה תלוי באדם, אין בזה כללים. זה יכול להיות קשה מאוד ויכול גם להיות קל מאוד. מה שכן, צריך להבין את עצמך. הכנה לא אומרת שזה יהיה בקלות, אלא שאתה מוכן גם לאפשרות שזה לא לכן, כשאני מלווה היום תורמות כליה, אני אומרת להן את הנתונים האלה, שיידעו, ונם לבן הזוג. דבר שני, זו זכות גדולה. זה כמו לידה: יש לידות קשות, ויש לידות שעוברות חלק. זו שמחה גדולה, מחבה עצומה שאפשר לתת. אם אתה מסוגל, לך על זה. ואם אתה לא מסוגל, אתה גם בסדר".

בת־שבע קרן: "אצלי הרבריים עדיין טריים. אני יכולה להגיד ששבועיים ואני אחרי הניתוח עדיין הייתי מוגבלת מאוד. ישבתי שעות ולא הצלחתי לעשות כלום. המחשב היה מולי ולא הצלחתי להתרכזום, או אפילו ללחוץ אנטר. במקביל הייתה לי נפילה רגשית, נפשית. היה לי קשה מאוד. הרגשתי שאני ממש בהתמודדות, ושאני צריכה לחדים את עצמי. אני חושבת שזה היה קשור לאובדן העצמאות, גם אם בשכל ידעתי שזה זמני ושזה עובר, ושבועים ליום אני מתחזוק. הידיעה הזאת לא ביטלה את ההתמודדות. על זה לא מדברים, וצריך להגיד גם את הדברים האלה".

לאה אקרמן־פז: "אני רוצה להציף עוד קושי לא מדובר. היה לי יום לחוץ בעבודה, ואני רואה שהבן של הנתרם מחפש אותי בטלפון. כשלא עניתי, הוא כתב לי 'יש לי בשבילך בשורה'. חשבתי שהוא רוצה להגיד לי שהוא מתחתן. בסוף, כשחזרתי אליו, הוא ערבן שאבא שלו נפטר. זה היה בערך שנה ותשעה חודשים אחרי התרומה. קשה להתמודד עם זה שהמישהי שלך נפטר. היו לו עוד בעיות בריאות שהובילו לשהו. בהכנה לתרומה שאלו אותי איך אנוב אם יקרה דבר כזה, ואמרתי 'אכול יהיה בסדר', אבל בלב אמרתי 'לי זה לא יקרה'. והנה זה קרה".

יישובי יהודה ושומרון מכפכים בטבלת התרומות. האם ייתכן שמרוכוב בשל צירוב, או בתהליך שמגיע מלחץ חברתי?

אבי מוליאן: "אני רואה את זה לפעמים אצל אנשים שנכנסים לקבוצות התעניינות בוואטסאפ או שפנים אליי. אני לא אגיד שאלו אנשים לא טובים או לא מוכרים לתרומה, אבל בתור צעיר שתורם כליה יומיים לפני שאשתו יולדת, הוא לדעתי אדם מבולבל מאוד".

לייזרוביץ: "אנשים מתייעצים בי בלי תמיכת המשפחה הם לא היו יוצאים למהלך. בתי־שבע קרן: "בלתי אפשרי לבצע את הצעד הזה בלי המשפחה. על עצמי אני יכולה להעיד שכימים הראשונים הייתי ממש מושבתת. כמעט לא יכולתי לזוז, והאיש שלי היה שם בשבילי מעל ומעבר ונתן לי ◄

▲ כינוס התורמים בבנייני האומה, השבוע
צילום: דוברות מתנת חיים

בת־שבע קרן: "המלחמה גרמה לי להבין שאחרי כל המוות והצער, אני רוצה להוסיף חיים ולתת משהו בגוף, כמו שהחיילים תרמו. התהליך לקח תשעה חודשים, כמו היריון שבסופו נולדים חיים"

איכות חיים או הצלת נפשות?

דמותו של הרב ישעיהו הבר, מקים ארגון "מתנת חיים" שהלך לעולמו ביטי הקורונה, בלטה בהיעדרה באירוע בבנייני האומה. אשתו רחל לקחה על עצמה להמשיך את מפעל חייו, ואף זכתה על פועלם בפרס ישראל.

"לא וכיתי להביר את הרב הבר כי תרמתי אחרי פטירתו, אבל אני רוצה לומר משהו על הרבנית הבר", אומרת תמר שחם. "קבעו לי תאריך לניתוח, ואני התכוננתי נפשית והודעתי בעבודה, אבל או הגתרם הלה בקורונה והניל נדחה. הרבנית נותנת להתקשר לכל תורם ביום שישי שלפני הניתוח, והיא התקשרה אליי למרות שהניתוח לא התקיים ואמרה לי כמה היא חושבת עליי. גם בתאריך החדש היא התקשרה ובירכה אותי. השבוע היא עמדה בכניסה כמו כלת האירוע וחיזקה את כולם. היא מיד זכרה אותנו, שמנינו תרמנו. מדהים לראות אישה שיש לה אלפיים 'ילדים', אלפים כליות, והיא זוכרת את כולם".

"שנה אחרי התרומה, הרב הבר היה סנדק בברית המילה של הבן שלנו", מספר אבי מוליאן. "וכינו, זה היה מרגש מאוד".

הרב זאב רוזנפלד: "הרב הבר היה משמעותי מאוד בשבילי, וכשהוא נפטר הרגשתי באילו אבא שלי נפטר. בכיתי כמו שאני לא בוכה אף פעם".

רגע לפני התרומה, שוחח הרב רוזנפלד עם הרב הבר על המשמעות התורנית שלה. "תרומת כליה היא סוגיה הלכתית עם שו"תים ופוסקים, ויש שאלה האם מותר בכלל לתרום כליה או שזה אסור, או שאולי זו מידת חסידות. למרחי את הסוגיה והגעתי למסקנה שזו מידת חסידות ושראוי ומצווה לתת, אבל שבוע לפני התרומה נבכסתי לפאניקה. הבנתי שאני עושה מצווה, אבל איזו מצווה? האם אני מקיים 'לא תעמוד על דם רעך', או אולי 'ואהבת לרעך כמוך'? יש לזה 'נפקא מינה'. אם אני מציל חיים, או לפי חלק מהפוסקים שווה לסכן את עצמך בסיכון מחושב עד רמה מסוימת כדי להציל חיים של מישהו; אבל אם זה רק כדי לשפר את איכות החיים שלו – כדי שיוכל להתנתק מהיאליזה, ללכת לעבודה, לצאת לחופשות, לאכול ולשתות כמו אדם רגיל, אבל אני לא מצליל לו את החיים – זו מצווה של 'ואהבת לרעך כמוך'. אז האם מותר לי לסכן את החיים שלי, אפילו בסיכון מחושב, כדי לשפר למישהו אחר את החיים?

"התקשרתי לרב הבר ושאלתי אותו, ואני זוכר את השיחה עד היום. הוא סיפר לי שפעם שאלו את הרב אלישיב בנוגע לאדם שזקוק להשתלת כליה, והוא מקבל הודעה בשבת שהגיעה כליה מאדם שמת בתאונת דרכים – האם מותר לו לנסוע לבית החולים שמא יאבד את הכליה. התשובה הייתה שהוא חייב, כי בשבילו זו הצלת חיים. זה הרגיע אותי וגרם לי להבין שזו הכוונה".

כל התורמים מעיינים בי בלי תמיכת המשפחה הם לא היו יוצאים למהלך. בת־שבע קרן: "בלתי אפשרי לבצע את הצעד הזה בלי המשפחה. על עצמי אני יכולה להעיד שכימים הראשונים הייתי ממש מושבתת. כמעט לא יכולתי

רקמה אנושית חיה

◄ את התחושה הכי טובה שאני צריכה להקשיב לגוף שלי. אני באמת מרגישה שזו תרומה גם שלו ושל הילדים".

משתו בחיים שלכם השתנה בעקבות התרומה?

צפורה שרון: "לא עשיתי שינוי, אבל כמסגרת ההבנה לתרומה מעודדים לשמור על אורח חיים בריא. ואני רואה שאצלי ואצל תורמים אחרים המודעות לבריאות עלתה".

הראל לייזרוביץ': "ידעתי בטשקל בשביל התרומה, ואני ממשיך לשמור על זה. התחלתי לרוץ, ואני רץ למרחקים גדולים יותר מאשר רצתי בצבא".

אבי טוליאנו: "דווקא זה שלא השתנה אצלי כלום, זה הקטע. בשאני פוגש קרובי משפחה באירועים משפחתיים הם שואלים אותי איך אתה מרגיש, ואני כבר לא זוכר על מה הם שואלים. תרומת כליה זה כמו איזה באמפר בבגיש, קפיצה שקורית לך באמצע החיים, ומהר מאוד הורדים לשטרה. מצד שני, למישהו אחר השתנו החיים לנצח בזכותך. מעבר לזה, בזכות התרומה אנחנו נמצאים במעקב רפואי שנתי. עד התרומה לא ראיתי רופא 15 שנה. עכשיו אני כל הזמן במעקב, וזה מאפשר לנלות שינויים בגוף שקורים עם הגיל ושלא היינו מגלים בדרך אחרת, ולטפל בהם".

"לא חוויתי איזו התעלות בזכות התרומה, ורוב הזמן אני בכלל לא זוכרת שתרמתי כליה", מוסיפה צפורה שרון. "שבוע אחרי התרומה בעלי יצא למילואים בצו 8, והייתי צריכה להזביר לעצמי שאני צריכה להיות במנוחה. כשהיו לי התלבטויות פנימיות למשפחת שחם, שתרגיע אותי. או לא בולם תוהם איזו תוויה רוחנית עוצמתית, ואני חושבת שזה משהו טוב ובריא. לא יצאתי מאיזון לשום כיוון".

הרב רוזנפלד: "הרבה פעמים אומרים לי 'איזה מעשה חסד עשית, איזו גבורה', אבל מבחינתי תרומת הכליה הייתה לפני השע שנים, ומאז חזרתי לחיות את חיי. כאן ביישוב יש משפחות שמאמצות ילדים, לפעמים ילד אחד ולפעמים שניים, ואלה אנשים שעושים מעשה גבורה יומיומי, לא חד פעמי, כשהם מגדילים את הילדים האלה כל יום מחדש.

"מה שבאמת השתנה בי מאז התרומה הוא החיבור העמוק שלי ושל אשתי לברכת 'אשר יצר'. התרומה התקיימה ביום ראשון, ובשבת שלפניה ישבנו סביב שולחן שבת והתלבטנו מה לקנות לנתרם. חשבנו אולי על ברכת 'אשר יצר' מהודרת, ואז רבנו שלא באנו להחזיר מישהו בתשובה אלא להציל חיים. אחר כך, כשהרב והרבנית הבר באו לבקר הם הביאו לנו גביע, כמו לכל תורם, ולנתרם הם הביאו ברכת 'אשר יצר'. המשמעות של הברכה העמוקה עוד יותר כשהרב הבר וחלה והרבנית ביקשה מהציבור לברך את הברכה הזאת לרפואתו. מאז הברכה הזו הפכה עבורי לסמל של בריאות, של תפקור פשוט ויומיומי, תזכורת מתמדת לכך שהגוף הבריא והחיים עצמם אינם דבר מובן מאליו".

רוב מוחלט של התורמים שומרים על קשר עם מקבלי הכליה שלהם. הרב רוזנפלד: "אני פוגש את הנתרם שלי בראבלידיים, עם אשתו ואשתי. נהיינו חברים. סביר להניח שאילולא התרומה לא הייתי פוגש אותו בחיים".

"יוסי ז"ל ואני שמרנו על קשר", מספרת הרסה גורקביץ. "הוא היה בחתונה של הבן שלנו ונרהם לראות כל כך הרבה רוסים רוקדים... הוא קבה לנו תנוכייה וכתב 'אתם האור שלי'. יוסי נפטר, אבל אנחנו שומרים על קשר עם משפחתו".

תמר שחם: "אני תרמתי לגבר בן חמישים, שלפני התרומה התחתן בפעם השנייה. לפני שנה וחצי נולד לו בן ובאנו לברית. הוא התרגש מאוד וסיפר לכולם מי אנחנו. התפרזנו מהסיטואציה, אבל כשראינו אותו עם אשתו ועם שני הילדים הקטנים שלהם, ראינו מה זה באמת המשמעות החיים בזכות התרומה". ●